

Høringsuttalelse: Rapport fra ekspertgruppen om investeringer i kull- og petroleumsselskaper

Vi viser til Finansdepartementets høringsnotat av 17. desember 2014 og takker for anledningen til å delta i høringen. Rapporten gjennomgår dagens etiske forvaltning av SPU og kommer med anbefalinger til hvordan klimarelatert risiko bør håndteres økonomisk og etisk.

Utvalgets tydeligste anbefaling er adferdsbasert utelukkelse av selskaper som bidrar til grov klimaødeleggelse. Dette er et viktig tillegg til de etiske retningslinjene som i kombinasjon med aktivt eierskap vil styrke arbeidet for klimaansvarlighet i fondets portefølje. Departementet bør ta denne anbefalingen til følge og innføre dette. Rapporten inneholder også en god analyse av potensialet som ligger i aktivt eierskap dersom virkemiddelapparatet brukes aktivt.

En stor del av rapporten behandler finansiell klimarisiko og om denne kan sies å være priset inn i markedet eller ikke, samt om det gir mening å regne inn Norges totale eksponering mot fossiløkonomien gjennom norsk sokkel når denne risikoen vurderes. Spørsmålet er om klimarisiko systematisk feilpriser av markedet og om man som investor skal ta hensyn til et 2-graders scenario eller ikke. Utvalget hevder at slik risiko ikke skiller seg fra annen risiko og er priset inn av markedet. Teoriene om effektive markeder er omdiskutert siden finanskrisen, særlig når det kommer til markedenes evne til å prise "systemiske" faktorer. Det ligger dermed en betydelig bevisbyrde til grunn dersom man skal legge en tro på markedseffektivitet til grunn for hvordan man forholder seg til klimarisiko. Vi ser ikke at utvalget tilstrekkelig svarer på denne bevisbyrden.

Det finnes gode økonomiske argumenter for at en oljeavhengig nasjon skal redusere sin økonomiske risiko gjennom å utelukke selskaper som er eksponert til fossil-sektoren fra investeringene i fondet. Dette spørsmålet er noe blant annet Kirkens Nødhjelps rapport fra 2013 (Investing in Development) belyser. Dette er ekspertgruppen også inne på i sin vurdering. De skriver at "selskaper innen fossilt brensel står overfor en mulig langsiktig nedbygging og må omstille seg til en ny virkelighet for å overleve". Dette er en konsekvens av at de er økonomisk sårbare for politiske beslutninger om å begrense de globale klimagassutslippene.

Ekspertgruppen vurderer videre at den beste måten å beskytte seg mot slik økonomisk risiko på er som investor å arbeide fra innsiden for at disse selskapene skal bli "grønne": "Gjennom eierskapsutøvelse rettet mot klimamessig robusthet og strategier for omstilling av selskaper innen fossilt brensel, vil fondet aktivt forvalte risikoen i sin portefølje og beskytte den langsiktige verdien av sine investeringer." Vi er ikke overbevist om at dette er en mindre risikofylt tilnærming sammenliknet med i større grad å investere i selskaper som allerede i dag satser på for eksempel fornybare energikilder. Store "senkede kostnader" i teknologier som vil bli utdaterte gir langt fra automatisk noen konkurransefordel innen konkurrerende og framtidsrettede teknologier.

Et annet eksempel er NBIM som i sin rapport om ansvarlig forvaltning (2014) påpeker at "selskaper som er avhengig av verdikjeder med særskilt store klimagassutslipp, kan være utsatt for risiko knyttet til nye markedsreguleringer eller reduksjon i etterspørsel." Det er derfor klokt at utvalget samtidig understreker behov for mer forskning på hvordan fondets eierandeler påvirker Norges totale oljepriserisiko (i avsnitt 70). Vi vil oppfordre Finansdepartementet til å utrede disse spørsmålene nærmere også med utgangspunkt i klimagassutslipp.

Utvalget konkluderer med at fossile energikilder og kull spesielt ikke bør utelukes fra SPU på etisk grunnlag. Oppsummert mener man at det verken er uetisk å utvinne kull eller at det vil være et særlig effektivt virkemiddel for å begrense CO₂-utslipp, samt at hvis man virkelig mente alvor med å begrense CO₂-utslipp så ville man innføre andre mer virkningsfulle tiltak. Dette er slik vi ser det å la

det beste bli det godes fiende. Det er ikke tvil om at et produktbasert uttrekk fra kull fra SPU vil sende et sterkt signal til andre investorer om at langsiktige investorer ikke lenger ser kull som en del av framtidens energikilder. Det vil i seg selv være viktig. Det er dessuten grunn til å minne om at etikk handler om å sette foten ned uavhengig av om noe virker. Få energiformer er så skadelig som kull for klimaet. FNs klimapanelts femte hovedrapport slår fast at dersom vi skal klare å hindre at jordas gjennomsnittstemperatur stiger mer enn to grader sammenlignet med førindustriell tid, krever dette en omfattende og rask omstilling av hele energisektoren.

Energigitilgang er helt sentralt for utvikling, og flere av verdens fattige land er avhengige av kull for å produsere strøm og for å bygge opp sin industri. Likevel er ikke utelukkelse fra SPU ensbetydende med at man nekter disse tilgang til fossile energikilder. En beslutning om utelukkelse av kull vil kunne (teoretisk i det minste) bidra til at konkurrerende og mer klimavennlige energikilder vil ha en relativt sett billigere tilgang til kapital enn kull-selskaper. Slik vil SPU kunne være en bidragsyter til å framskynde det grønne skiftet vi er avhengige av for å forhindre en global klimakrise. Kirkens Nødhjelp mener SPU bør trekke seg ut av investeringer i kullproduksjonsselskaper.

Kirkens Nødhjelp mener at selskapers aktiviteter må forstås som skadelige for klimaet dersom deres aktiviteter ikke er forenlige med det overordnede målet om å begrense global oppvarming til 2 grader over før-industrielt nivå. Dette gjelder både deres operasjonelle aktiviteter, men også deres handlinger i form av politisk innflytelse og innflytelse på media. Dette er etter vårt skjønn en rimelig tolkning av SPUs mandat om at "god avkastning på sikt anses å avhenge av bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand".

Vi vil be departementet vurdere følgende kontrollspørsmål¹ i overveielsen om hvorvidt energiproduserende selskapers aktiviteter er skadelig for klima og som en del av fondets aktive eierskap:

- Har selskapet offentlig og tydelig støttet opp om det internasjonalt anerkjente målet om å begrense global oppvarming til 2 grader over før-industrielt nivå, og til begrensningene i utslipp av globale karbondioksider som kreves for å nå dette målet?
- Vil selskapet forlate lobbygrupper eller selskaps-sammenslutninger som øver politisk påvirkning for å hindre effektive klimatiltak mot å oppnå to-gradersmålet?
- Vil selskapet avslutte leting, utvikling og utvinning av ukonvensjonelle reserver som forskning har bevist at er uforenlig med oppnåelse av 2-gradersmålet?
- Kan selskapet demonstrere at det vil forbli en god investering i overgangen til lav-karbon-energi-kilder og teknologier (for eksempel ved å gjennomføre en transformasjon til lav-karbon-energi-kilder og teknologier, eller ved å vektlegge deres sentrale bidrag til fattigdomsreducerende energibehov i en slik overgang)

Med vennlig hilsen,

Kjetil G. Abildsnes
Nestleder, Utviklingspolitisk avdeling
Kirkens Nødhjelp
kja@nca.no

¹ Kriteriene er basert på Jeffrey Sachs, <http://www.project-syndicate.org/commentary/fossil-fuels-divestment-renewables-by-jeffrey-d-sachs-and-lisa-sachs-2015-01>